ज्ञानानांचिज्जडग्रंथीनां फलानांदेहानां ज्ञेयानांबुद्धीनां कर्मणांसंचितानांचक्षयांतेयत्फलमिवफलंआत्मतत्त्वप्रकाशः विद्ययाब्रह्माकारचरमांतःकरणवृत्त्याज्ञानंसाक्षात्कारोयस्यतद्विद्याज्ञानं दिव्यंज्ञानमि
तिपाठेदिविहार्दाकाशाख्येकारणेब्रह्मणिभवंदिव्यंज्ञेयवस्तुनिप्रतिष्ठितंज्ञानं ॥ ८ ॥ ज्ञेयस्वरूपमाह महदिति महत्त्रिविधपरिच्छेदशून्यंअतएवपरमंमाबुद्धिःसापरादूरेभूतायस्मात्तत् भूतंनित्यसिद्धं आत्मस्थं
बुद्धिस्थं गुणेषुविषयेषुबुद्धिर्येषां ॥ ९ ॥ महत्त्वंव्याचष्टे पृथिवीतित्रिभिः ॥ १० ॥ कालःअव्यक्ताख्यंजगत्कारणं ॥ ११ ॥ विष्णुःशुद्धंब्रह्म ॥१२॥ महत्त्वहेतुकंपरमत्वंव्याचष्टेऽनादित्वादितिद्वाभ्यां अ
व्ययःअपक्षयशून्यः अंतवत्ज्ञातृज्ञेयविभागवत् यत्रान्यत्पश्यत्यन्यच्छृणोतितदल्पं अथयदल्पंतन्मर्त्यंतद्दुःखमितितस्यदुःखत्वश्रुतेः ॥ १३ ॥ धामेवधामआश्रयःप्राप्यं गत्वाज्ञात्वा कालविषयादनित्या
दुःखात्मकात् ॥ १४ ॥ गुणेष्विति एतेमुक्ताःशुद्धचिदात्मानःगुणेषुमानमेयव्यवहारेषुप्रकाशंतेज्ञानरूपेण मेयेषुवासत्वेनघटःसन्पटःसन्नित्येवंरूपेण सुखात्मनावा अतएवोक्तंअस्तिभातिप्रियंरूपंनामचे

ज्ञानानांचफलानांचज्ञेयानांकर्मणांतथा॥ क्षयांतेयत्फलंविद्याज्ञानंज्ञेयप्रतिष्ठितं ॥ ८ ॥ महद्विपरमंभूतंयत्पश्यंतियोगिनः ॥ अबुधास्तंनपश्यंतित्द्यात्म
स्थंगुणबुद्धयः॥ ९॥ पृथिवीरूपतोरूपमपामिहमहत्तरं॥ अद्भ्योमहत्तरंतेजस्तेजसःपवनोमहान्॥ १० ॥ पवनाच्चमहद्व्योमतस्मात्परतरंमनः॥ मनसोमहतीबु
द्धिर्बुद्धेःकालोमहान्स्मृतः॥ ११ ॥ कालात्सभगवान्विष्णुर्यस्यसर्वमिदंजगत्॥ नादिर्नमध्यंनैवांतस्तस्यदेवस्यविद्यते ॥ १२ ॥ अनादित्वादमध्यत्वादनंत
त्वाच्चसोव्ययः॥ अत्येतिसर्वदुःखानिदुःखंत्यंतवदुच्यते ॥ १३ ॥ तद्ब्रह्मपरमंप्रोक्तंतद्धामपरमंपदं॥ तद्गत्वाकालविषयाद्विमुक्तामोक्षमाश्रिताः॥ १४॥ गुणे
ष्वेतेप्रकाशंतेनिर्गुणत्वात्ततःपरं॥ निवृत्तिलक्षणोधर्मस्तथानंत्यायकल्पते॥ १५ ॥ ऋचोयजूंषिसामानिशरीराणिव्यपाश्रिताः ॥ जिव्हाग्रेषुप्रवर्तंतेयत्नसा
ध्याविनाशिनः॥ १६॥ नचैवमिष्यतेब्रह्मशरीराश्रयसंभवं ॥ नयत्नसाध्यंतद्ब्रह्मनादिमध्यंनचांतवत् ॥ १७॥ ऋचामादिस्तथासाम्नांयजुषामादिरुच्यते॥
अंतश्चादिमतांदृष्टोनत्वादिर्ब्रह्मणःस्मृतः॥ १८॥ अनादित्वादनंतत्वात्तदनंतमथाव्ययं॥ अव्ययत्वाच्चनिर्दुःखंद्वंद्वाभावस्ततःपरं ॥ १९॥

त्यंशपंचकं आद्यंत्रयंब्रह्मरूपंजगद्रूपंततोद्वयमिति ततःगुणेभ्यःपरमुत्कृष्टंब्रह्मनिर्गुणत्वादेव निवृत्तिलक्षणःशमदमोपरमादिरूपोधर्मोनिर्विकल्पकः सचज्ञातःसन्आनंत्यायमोक्षाय ॥ १५ ॥ ऋचइत्यध्यय
नादिधर्मालक्ष्यंते शरीराणिलिंगशरीराणिव्यपाश्रिताःतत्संस्कारकत्वेनतद्गताः नतुअनाधेयातिशयेचिदात्मनिगताः अतएवयत्नसाध्याःविनाशिनश्च ॥ १६ ॥ ब्रह्मणितद्विपर्ययमाह नचेति शरीरमाश्रित्यसं
भवआविर्भावोयस्यतत्तादृशमपियत्नसाध्यंनभवतिधर्मवद्यतोनादिमध्यं नैकधेतिवत्समासः ब्रह्मभावस्यसाध्यत्वेनिश्चितमनित्यत्वंस्यादित्यर्थः यद्वाशरीरंलिंगंआश्रयतेपुण्यापुण्यरूपेणेतिशरीराश्रयंशरी
रात्संभवतितादृशंचधर्मस्वरूपं ब्रह्मतुअशरीरंउदासीनंचेत्यर्थः ॥ १७ ॥ ऋचामिति ब्रह्मभावस्यादिमत्वेध्रुवंविनाशइतिभावः ॥ १८ ॥ अनादित्वादजन्यत्वात्अनंतत्वात्ध्वंसशून्यत्वात्अतएवअनंतंव्याप
कंअव्ययंचव्योमवत् द्वंद्वानिमानापमानादीनि ॥ १९ ॥

Digitized by Google